

V vrsti svojih že tradicionalnih poučnih izletov je škofjeleško Muzejsko društvo leta 1961 priredilo izlet na Kras. Udeležencev je bilo 29. Pod vodstvom Lovra Planine so se peljali v nedeljo 28. maja skozi Ljubljano in Planino v Rakovski Skočjan. Med potjo so se nekajkrat ustavili, da so spoznali značilnosti Barja in Planinskega polja. Po enosmerni cesti so obkrožili Rakovo dolino, ogledali Mali naravni most in udorne kotline pod njim, šli pod Veliki naravni most in se tako seznanili z glavnimi značilnostmi tega zanimivega naravnega parka, ki ga je do osvoboditve javnosti ljubosumno zapiral tedanji lastnik knez Windischgrätz. Mimo Ravbarkomande so nato nadaljevali vožnjo čez Razdrto in Divačo v Matavun. V spremstvu jamskih vodnikov so se spustili k staremu vходу v Skočjanske jame in spremljali Notranjsko Reko skozi Mahorčičevo in Mariničevo jamo, skozi Malo in Veliko dolino, si ogledali slap in Tomincevo jamo, v kateri je živel človek kamene dobe, nato pa šli v lepo razsvetljeno glavno jamo, kjer Reka dokončno izginja v podzemlje. Poslušali so razlago o odkrivalteljih jam, o delovanju vode v podzemlju, o nastanku ponvice, o mlademu in staremu delu jame ter o nadaljnjem toku Reke in pri Hankejevem mostu nazorno spoznali mogočno razsežnost podzemeljskih prostorov. Skozi Tiho jamo in predor so se po dvehurni hoji, polni vtisov, znašli spet pod svetlim nebom v Globočaku, kjer jim je vodja izleta pomagal s čašico konjaka »dušo privezati«. Nad Globočakom so spet zasedli avtobus in se odpeljali v Divačo h kosilu v gostilni Risnik.

Skozi Senožeče, Landol in Bukovje so nato prispeli v Predjamo, obiskali Kobencjev grad iz 16. stoletja ter stari grad Erazma Predjamskega, o katerem je znana romantična zgodba, kako ga je leta 1484 oblegal tržaški glavar Gašper Ravbar. To pot je bila grajska zbirka orožja, orodja, oprave, raznih izdelkov in starega denarja edino, kar so si izletniki ogledali muzejskega, saj je nudil Kras s svojimi površinskimi in podzemeljskimi posebnostmi dovolj zanimivosti za obogatitev spoznanj. Kakor upošteva naš loški muzej poleg zgodovinskih zanimivosti tudi naravne značilnosti ozemlja, tako so muzejski izleti namenjeni tudi proučevanju naravnih posebnosti po drugih delih Slovenije.

Na povratku so udeleženci krenili k novemu Turističnemu domu pri Pivki jami.

Ko so se razgledali z razgledišča, so se spustili po skalnih stopnicah v 60 m globoko brezno k vходу v jamo, kjer se Pivka vali proti neznani podzemeljski strugi, ki jo po dveh kilometrih privede v Planinsko jamo. Skozi predore in galerije, od koder so lepi pogledi na razsvetljeno reko, so prešli Pivko jamo in po umetnem rovu dospeli v Črno jamo, imenovano po temni sigi. Njena Velika dvorana kaže enako veličastnost kakor Postojnska jama, s katero jo veže pol kilometra dolg umetni predor. Pri odprtini z železno ograjo, skozi katero so se med vojno vtihotapili partizani, da so Nemcem zažgali zalogo bencina v Postojnski jami, je ekskurzija zapustila podzemeljski svet in se po 20 m globoki udorni dolini vrnila k Turističnemu domu na kratek oddih pred vožnjo nazaj v Loko.

France Planina

KRONIKA MUZEJSKEGA DELA V SKOFJI LOKI

1960

7. januarja. — Seja muzejskega sveta razpravljala o letnih prireditvah na loškem gradu. V Poljanah odkrito novo arheološko najdišče, kjer je bila najdena rimska fibula.

21. januarja. — Tovarna »Motor« pristopila k ustanovnim članom Muzejskega društva in plačala ustanovnino 10.000 din.

10. februarja. — Seja muzejskega sveta obravnavala predlog muzejskega predračuna. Sprejeti so bili sklepi, naj se vsako leto v oktobru seji predloži predlog muzejskega predračuna; preprečiti se mora odnašanje muzejski starin z našega terena; voditi evidenco rednih naročnikov Loških razgledov; dokončati je treba restavratorska dela na spodnjem delu Grabna in čimprej urediti dohod do gradu ter pri tem odpreti historično pot v grad in glavni grajski vhod; urediti kapelo, pobarvati stene, restavrirati in postaviti dražgoške oltarje (delo in stroške si delita republiški zavod za spomeniško varstvo iz Ljubljane in muzej).

10. marca. — ObLO Skofja Loka izdal razglas za vso občino, da je strogo prepovedano odnašanje muzejskih predmetov z loškega terena. Izdelane muzejske opozorilne table in nameščene pred pošto, na železniški postaji in na gradu. V marcu je bila v Ljubljani seja strokovnega sveta za ureditev Grabna, ki je soglasno sprejela naslednja načela: vedno zastopati historično stališče, poudariti historične

momente in čim manj novotarij; pri restavratskih posegih odkriti morebitne temelje stola ob poljanskih mestnih vratih, mostiček preko Grabna in postavljati čim manj novega zidu; pot na grad naj bo 1 in pol metra široka, preprosta in potegnjena naravnost do železnih vrat; od vogala grajskega zidu obnoviti staro historično pot v grad; glavni namen je, obnoviti stari Graben. Prvo delo je ureditev kanalizacije od grajskega dvorišča po Grabnu navzdol.

6. aprila. — Otvoritev razstave Franceta Koširja v muzeju. Razstavljenih je bilo 52 slik. Občni zbor Muzejskega društva, prirejen v okroglem stolpu na gradu. V novi odbor izvoljeni: za predsednika dr. Pavle Blaznik, za odbornike Stevo Sink, Tone Pirc, Doroteja Gorišek, France Planina, Svetko Kobal, Milan Žakelj, Branko Berčič, Slavko Fojkar, inž. Tone Mlakar, Rado Jan, Janez Eržen, za nadzorni odbor Lovro Planina, Tine Kalan, Ivan Plestenjak. Ustanovnina Muzejskega društva določena na 10.000 din, članarina pa 120 din na leto.

12. maja. — Na seji upravnega odbora razdeljene še naslednje funkcije: podpredsednik Stevo Sink, tajnica Doroteja Gorišek, blagajnik Tone Pirc in gospodar France Planina. Sklenjeno, naj se na Jeperci postavijo reklamne table za Loko. Pričelo se je restavriranje dražgoških oltarjev. Določen je naslov za Groharjevo spominsko zbirko v Sorici: Zbirka Groharjevih mladostnih del. Maja odprta na gradu okrepčevalnica za muzejske goste. Za upravljanje grajske stavbe in vrta določena komisija: Svetko Kobal, Milan Žakelj, inž. Tone Mlakar in Slavko Fojkar. Seji predložen pravilnik o gradbenem in vzdrževalnem režimu na področju Škofje Loke. Izdelan predlog za novi upravni svet muzeja in poslan ObLO Škofja Loka.

29. maja. — Otvoritev zbirke Groharjevih mladostnih del v Sorici, ki jo je sprejel v varstvo in strokovno vodstvo loški muzej kot spominsko zbirko in svojo podružnico. Zbirko je zbral soriški župnik France Gačnik, pri ureditvi je sodeloval upravnik muzeja Andrej Pavlovec. Otvoritev je bila združena z izletom Muzejskega društva v smeri: Škofja Loka—Sorica, kjer je bila otvoritev Groharjeve zbirke, Soriška planina—Bohinj—Pokljuka—Bled—Škofja Loka.

1. junija. — Pričetek del za novo živalsko dioramo v muzeju. Seja muzejskega upravnega sveta razpravljala o ureditvi Placa. Seji predloženi načrti za table na Jeperci, ki jih je izdelal arh. Vlasto Kopáč. Razpravljalo se je o bližnjem obisku

inozemskih muzealcev in o pripravah za ta obisk. Sklenjeno, da je potrebno večstrski mlin restavrirati. Tehnično izvedbo je prevzel Tine Kalan.

12. junija. — Otvoritev razstave slikarja Iveta Šubica v muzeju.

22. junija. — Seja muzejskega strokovnega sveta na ObLO Škofja Loka je reševala vprašanja spomeniškega varstva pri urejevanju Grabna in Mestnega trga. Sklepi: Održati se sedanji nivo trga, pločniki naj se odstranijo, ločiti pešpot od cestišča z muldami, tlakuje naj se s kockami, elementi stare ceste ob Homanovi hiši na Spodnjem trgu ostanejo zvesti historičnemu principu, okolje Homanove hiše naj se tako uredi, da se ohrani njena funkcionalnost, ki izstopa kot del same stavbe. Vse fasade na Mestnem trgu naj se renovirajo po historično dokumentiranih izsledkih; ne dodajati pri odprtinah umetni, pač pa naravni kamen, niti ne uvajati aluminija, temveč uporabljati les. Napisi se morajo podrediti fasadi, naj bodo čimbolj povezani s trgovino, naj bodo nameščeni v izložbenem oknu ali napisani na izložbenem steklu; kjer je mogoče, naj se oskrbijo solidno izdelani izveski. Vprašanje napisov naj bo vneseno v pravilnik o zaščiti mesta. Naredijo naj se načrti in po sprejemu odloka naj se prične izvajati zamenjava napisov. Najbolj kričeče primere takoj odstraniti. Vse načrte pregleda muzejski svet. Tudi razsvetljava naj se uredi v historičnem smislu, obenem naj se posebej osvetlijo posamezni detajli, kakor Homanova hiša, Groharjev kotiček, grad itd. Seja muzejskega upravnega sveta je razpravljala o sklepih strokovnega sveta, o uporabi grajskih prostorov, o Loških razgledih in o tekočih muzejskih problemih.

10. julija. — Muzejsko društvo je priredilo izlet, katerega udeleženci so si ogledali kovaški muzej v Kropi, v Radovljici čebelarški muzej, na Bledu grajski muzej, na Jesenicah železarski muzej, v Begunjah muzej talcev in grobove.

27. junija. — Na seji muzejskega upravnega sveta je poročano, da so dražgoški oltarji restavrirani in postavljeni v grajski kapeli. Sprejet sklep, da se v kapeli položijo nova tla (teraco), stroški naj se krijejo iz vstopnine. Razpravljali o muzejski zbirki v Železnikih, ki bi jo bilo potrebno namestiti v primernejših prostorih, jo strokovno izpopolniti in urediti.

7. septembra. — Pripravljen načrt za sprejem inozemskih gostov. Ponovno razpravljali, kako bi se preprečilo odnašanje muzejskih predmetov z našega terena in

o namestitvi novega uslužbenca za oddelek NOB.

30. septembra. — Muzej so obiskali predstavniki za regionalne in specialne muzeje ICOM. Gostov je bilo 10, in sicer iz Francije, ZSSR, Češkoslovaške, Madžarske, Nizozemske, Norveške, Belgije, Nemčije, Poljske. Na ta dan so bile odprte v muzeju naslednje nove zbirke: preurejena živalska zbirka z gozdno dioramo, speleološka zbirka kraških jam na loškem ozemlju in zbirka rezbarstva 17. stoletja (v kapeli).

5. oktobra. — Seja upravnega sveta obravnavala poročilo o obisku inozemskih muzejskih gostov, razpravljala o Loških razgledih, vnovič o železarskem muzeju v Železnikih in o mnogih drobnih tekočih muzejskih problemih.

3. novembra. — ObLO Škofja Loka sistemiziral poleg dosedanjih mesto kustosa in administratorke. Seja upravnega sveta razpravljala o muzejskem proračunu, terenškem delu, restavriranju Martinove hiše, reklamnih deskah na Jeperci in o spomeniškovarstvenih vprašanjih.

7. novembra. — Začetek arhivskega tedna z otvoritvijo arhivske razstave Nastanek in kolonizacija loškega gospostva.

1. decembra. — Na seji izdelani načrti za distribucijo Loških razgledov, za reklamo zanje in za zamenjavo. Sklenjeno, da se iz razstave v arhivskem tednu uredi stalna zgodovinska zbirka. Razpravljali o muzejski zbirki v Železnikih in o potrebi adaptacije kašče. Določen je nov uradni naslov muzeja: Pokrajinski muzej v Škofji Loki.

8. decembra. — ObLO Škofja Loka je imenoval nov muzejski upravni svet: dr. Pavle Blaznik, znanstveni sodelavec SAZU v Ljubljani, Svetko Kobal, podpredsednik OLO Kranj, France Planina, profesor v Ljubljani, Jože Nastran, predsednik ObLO Škofja Loka, Milan Žakelj, podpredsednik Okrajnega odbora Zveze borcev v Kranju, Rado Jan, predsednik Sveta za kulturo in prosveto ObLO Škofja Loka, Stevo Šink, notar v Škofji Loki, Branko Berčič, bibliotekar v Ljubljani, inž. arh. Tone Mlakar, Lovro Planina, dežnikar v Škofji Loki, Tone Pirc, industrijski mojster v tovarni klobukov v Škofji Loki, Andrej Pavlovec, ravnatelj muzeja v Škofji Loki, Doroteja Gorišek, arhivarka loškega muzeja, Slavko Fojkar, oskrbnik loškega gradu. Mandatna doba traja 2 leti.

14. do 22. decembra. — Razstava Spomeniki žrtvam NOB na Gorenjskem, prirejena za občinski praznik Šofje Loke.

18. decembra. — Izšel 7. letnik Loških razgledov v 1200 izvodih. ObLO Škofja Loka postal ustanovni član Muzejskega društva in plačal 10.000 din ustanovnine.

1961

12. januarja. — Seja muzejskega upravnega sveta sklenila, da se ustanovi v muzeju tehniški oddelek. Ta se namesti v kletnih prostorih severnega trakta, ki naj se v ta namen adaptirajo. Prvi razstavni predmeti: parni stroj iz tovarne »Šešire«, ki je prvi parni stroj v Loki in je služil v prvi elektrarni v Loki in kasneje v Krenjerjevi suknarni ter izhaja iz leta 1893; turbina iz leta 1889 in njej pripadajoča črpalka. Vajenska šola v Škofji Loki prevzame skrb za tehniški oddelek. Muzejske zbirke z gradom vred se morajo zavarovati.

2. februarja. — Muzejski pravilnik prvič v razpravi na seji upravnega sveta, vendar dokončno odločanje odloženo.

9. marca. — Po strokovnjaku iz Narodnega muzeja v Ljubljani je bila strokovno pregledana in inventarizirana vsa zbirka orožja. Seja upravnega sveta je razpravljala o načrtih za kanalizacijo na Grabnu in o načrtih za adaptacijo kašče in sosednjih stavb. Sklenjeno, da se odda kašča tovarni »Šešire« za skladišče pod pogojem, da ostane zunanost nespremenjena, notranjost pa lahko predelajo za svoje potrebe, le etaže morajo ostati: tovarna klobukov mora skrbeti za vzdrževanje kašče. Glede ostalih adaptacij je muzejski svet s perspektivnega spomeniškovarstvenega stališča predlagal, naj se v tem delu mesta ne gradi nič novega, temveč naj se rušijo poslopja, ki so kasneje prizidana k obzidju, ves prostor naj se sanira in primerno uredi. Obzidje naj se kolikor mogoče poudari in uredi zeleni pas pred klavnico. S tem pride do izraza urbanistični značaj stare Škofje Loke, kolikor ga je še mogoče pokazati. Prvič se je na seji razpravljalo o adaptaciji grajske dvorane za muzejske zbirke po predloženem načrtu inž. Toneta Mlakarja. Sklenjeno, da se odkupi Škoparjeva hiša v Puštalu za bodoči skansen na grajskem vrtu. Dr. Fran Kern iz Breznice, ki je že 50 let v Ameriki, je postal član Muzejskega društva in mu poslal lepo denarno darilo.

6. aprila. — Posebna seja strokovnjakov in gospodarstvenikov na ObLO Škofja Loka zaradi adaptacije kašče in okolja. Seja ni upoštevala stališča muzejskega

sveta. — Seja muzejskega upravnega sveta je razpravljala o novih zbirkah v muzeju: geološka z novo dioramo in preurejenimi eksponati in na novo ustanovljena zgodovinska zbirka o nastanku, kolonizaciji in kajžarstvu na loškem gospostvu z maketo Zgornjega stolpa na Kranclju in z maketo zemljiške razdelitve in občestne vasi v Bitnju. Zasnutek botaničnega veta na gradu.

5. maja. — Zavod za spomeniško varstvo iz Ljubljane je snel fresko v Prajerci in jo bo restavriral za bodočo muzejsko galerijo.

28. maja. — Izlet Muzejskega društva v Rakovo dolino, Škocijanske jame, Predjamski grad in Pivško jamo.

1. junija. — Odstopil je blagajnik Muzejskega društva Tone Pirc, seja je kooptirala za blagajnika Jožeta Krašovca, poslovdjo v trgovini »Runo« v Skofji Loki. Na seji muzejskega upravnega sveta je bilo sklenjeno, da znaša vstopnina za muzej za odrasle 50 din, za mladino in vojak 20 din, člani Muzejskega društva imajo prost vstop.

29. junija. — Seji upravnega sveta je bilo podano poročilo, da je bila Skoparjeva hiša v dneh od 5. do 17. junija podrta. Določena je bila lokacija za njeno postavitve na grajskem vrtu. Maturantom je Muzejsko društvo poklonilo za maturitetni izlet 10.000 din.

Doroteja Gorišek